

Diuisio huius operis

era dicēs. **C**ōfessionum auditores. et ideo dicitur sacerdos
q̄si sacer dux. **P**lebīs doctores. iō dicitur sacerdos. q̄si sacra do
cēs. sacramētorū mīstratores. et iō dicitur sacerdos q̄si sacra dās
Ergo p̄p̄t primū debēt habere tm̄ de scia q̄ sciāt recter distin
cte legere et p̄grue p̄nūciare et accētūare. et ad min⁹ grāmāti
caliter intelligere ea q̄ in misse officio p̄tinēt. **P**ropt̄ scōm de
bēt habere tm̄ de scia q̄ sciāt nūez sacramētorū. et q̄ sit debi
ta forma cuiuslibet sacramēti. et modū ea debite ministrandi
potissime de sacramētis q̄ ad eos spectāt. **P**ropter terciū de
bēt habere tantū de scia q̄ sciāt discernere inter leprā et leprā.
i. inter pctm̄ et pctm̄. et ip̄onere p̄nias salutare. **P**ropt̄ q̄rtū
debēt habere tantū de scia q̄ sciāt ad min⁹ pplm̄ sibi p̄missus
in articulis et alijs rudimētis fidei informare. **O**missio at̄ p̄rio
q̄ illud spectat ad grāmāticā et satis suppono q̄ dñi ep̄i nul
lū ad sacerdotij ordinē p̄moueāt nisi sufficienter fuerit in grā
maticalib⁹ informat⁹. **E**t q̄ de hoc ageť qñ dicit̄ de sacramē
to eucharistie de alijs trib⁹ in hoc libello est agēdū. **Q**uē libel
lus volū vocari **M**anipulū curatoꝝ eo q̄ sacerdotes potis
sime curati debēt libellū istū habere p̄ manib⁹ vt videāt ea q̄
circa officia eoz sunt agēda. **F**init **P**rologus.

Diuisio huius operis.

Quid sit ergo opusculū hoc in tres ptes. **I**n q̄z p̄ma agit̄
de sacramētis et his q̄ p̄tinēt ad sacramētorū administra
tionē. **I**n scōda de penitētijs et his q̄ p̄tinēt ad p̄fessionū audi
entiā et penitētiarū impositiōem. **I**n terciā de articulis fidei et
q̄ p̄tinēt ad ppli informatiōem. **Q**uātū ad primā p̄tē primo vt
debūt aliqua de sacramētis in generali. **S**ecūdo de q̄li
bet eozū in sp̄ali. **E**t p̄mo de sacramēto baptisimi. **S**cōdo de
sacramēto p̄firmatiōnis. **T**ercio de sacramento eucharistie.
Quarto de sacramēto ordinis. **Q**uinto de sacramēto extre
me vncōis. **S**exto de sacramēto matrimoni

Tractatus primus de sacramē

tis in generali. **E**t habet tria capitula.

De institutione sacramentorum

Capitulum primum

Tractatus. j. prime partis

Quantum ad sacramenta

In generali primo videndum est de eorum institutione
Secundo de eorum efficacia et potestate. Tercio de eorum
numero et distinctioe. Sciendum est ergo quod sacramenta omnia nove
legis fuerunt immediate instituta a christo. quod probant doctores
sic. Illud est sacramenta alicuius legis instituire cuius est legem da
re et condere. sed christus fuit immediate conditor institutor et dator
nove legis. ut diffuse probat apostolus in epistola ad Galatas. et habet in Sa
ia dicente Dominus rex noster. Dominus legifer noster. ipse veniet et salua
bit nos. Ergo ad solum christum pertinuit nove legis sacramenta
instituire. Quia sacramentum baptismi instituit quoniam baptismum a Jo
hane in iordanese suscepit. Tunc enim ut dicit Beda. tactu sue mundis
sime carnis vim regeneratiua commisit aqua. Licet autem tunc sacra
mentum baptismi instituerit. tamen nullus ad suspensionem baptismi erat
obligatus usque post resurrectionem quoniam in die ascensionis dixit
apostolus. Eunt docete omnes gentes. baptizantes eos in nomine patris
et filii et spiritus sancti. Mattheus. vii. et Marcus. vi. Eunt in mundum uni
uersum predicare euangelium omni creature. qui crediderit et baptizatus
fuerit saluus erit. qui vero non crediderit condemnabitur. Sacramentum
autem confirmationis instituit quoniam imposuit manum super capita puulorum. et
apostolus prohibentibus dixit. Venite puulos venire ad me. Licet aliqui
doctores dicant quod sacramentum confirmationis instituit in die petre
costes quoniam misit visibiliter spiritum sanctum super apostolos. Primum tamen repu
to verius quod sacramentum autem eucharistie instituit in die cene quoniam
post consumptionem agni paschalis panem et vinum in suum corpus et san
guinem suum ineffabili potestate convertit dicens. Accipite et comedite
hoc est corpus meum. Et sumpto calice dixit. Bibite ex hoc omnes
hic est calix sanguinis mei. Sacramentum autem penitentie instituit
quoniam exordium sue saluberrime predicationis assumpsit dicens. Peni
tentiam agite appropinquabit enim regnum celorum. Quia autem essent peccata
sacerdotibus confitenda figuratiue instituit. quoniam decem leprosis ab
eo mundatis precepit dicens. Lucas. xviij. Ite ostendite vos sacerdo
tibus. Licet enim teste propheta Ezechie. xviij. qui dicit in per
sona dei. Quaecumque hora ingemuerit peccator omnium iniqui
tatum eius non recordabor. Licet peccata in contritione di

De sacramentis in generali

mitant. tñ pctā s̄s̄ nihilomin⁹ sacerdotib⁹ p̄fitēda si possibili-
tas occurrat. Sac̄m̄ ordinis instituit qñ in die cene post q̄s̄
cōdicauit ap̄los dixitq; eis. **H** facite in meā p̄memoratōez. **L**uc
eñ fm̄ doc. oēs ap̄los in p̄biteros ordinauit. **S**ac̄m̄ p̄o or-
dinis x̄ps̄ instituit septupl̄r fm̄ q̄ septē s̄s̄ ordines. q̄tuor nō
s̄s̄ sac̄ri z̄ m̄iores. vt hostiariat⁹. lectorat⁹. exorcistat⁹. z̄ aco-
litat⁹. **E**t tres sac̄ri z̄ maiores. vt subdiaconat⁹. diaconatus.
et p̄biterat⁹. q̄ oēs dicunt̄ vnū sacramētū. q̄ ad vnū putat̄ p̄-
biteratū p̄ncipalit̄ ordinat̄. **O**rdinē hostiariat⁹ instituit qñ fe-
cit flagellū de funicul. z̄ eiecit de tēplo yēdētes z̄ emētes. **O**-
rdinē lectorat⁹ instituit qñ legēdo p̄ba **I**saie p̄dicauit dicens
Sp̄s̄ dñi sup me. eo q̄ vnxit me. paup̄ib⁹ euāgelizare misit
me zc. **O**rdinē exorcistat⁹ instituit qñ demōes ab hōib⁹ ob-
sessis eij̄ p̄cepit. **O**rdinē acolitat⁹ instituit qñ p̄dicādo dixit
Ego sum lux mūdi. **O**rdinē at̄ subdiaconat⁹ instituit qñ p̄-
cena pedes discipuloz̄ suoz̄ lauit. **O**rdinē diaconatus velut
leuita vigilare monuit. **O**rdinē p̄biterat⁹ instituit qñ disci-
pul̄ suis corp⁹ z̄ sanguinē p̄buit sumēdū dicens **H**ec q̄tensc̄
q̄ feceritis in mei mēoria faciat̄is. **D**ūq; patri corp⁹ z̄ sangui-
nē suū in ara crucis semetip̄m hostiā obtulit zc. **S**acramē-
tū aut̄ extreme vnctōis instituit qñ ap̄los misit vn̄gere ifirmos
et sanare. **V**n̄ illud q̄d dicūt aliq̄ doctores. s. q. b. **J**aco. insti-
tuit istō sacramētū qñ dixit in canonica sua **I**nfirmat̄ q̄s̄ ex
vob̄ in ducat̄ p̄biteros ecclie z̄ orēt sup eū vn̄gētes eū oleo in
noīe dñi. **S**alua eoz̄ reuerētia nō reputo verū p̄pter rōem in
p̄ncipio hui⁹ capli dictā **C**redo ei q̄ illō dcm̄. b. **J**aco. nō
fuit institutio sac̄ri s̄z̄ p̄mulgatio. vñ. b. **J**aco. nō fuit institutor
hui⁹ sac̄ri s̄z̄ solū p̄mulgator. **D**e sac̄ro at̄ m̄rimoniū qñ fuerit
institūtū z̄ vtz̄ fuerit institūtū a x̄po incarnato ē dubiū cū ma-
trimoniū fuerit institūtū in statu innocētie. z̄ fuit in tpe q̄d fuit
añ̄ incarnatōez sicut z̄ post incarnatōez. **E**t iō ad h̄mōi dubita-
tionis solutōez sciendū ē. q̄ m̄rimoniū p̄t̄ trib⁹ modis p̄side-
rari. **U**no mō put̄ ē officiū nature. **A**lio mō put̄ ē remediū
carnalis p̄cupiscētie. **T**ercio mō put̄ est signū alicuius rei. s.
cōiunctionis ch̄risti z̄ ecclie. quā significat̄ p̄iunctio animoz̄
viri et vxoris. et coniunctionis nature humane et diuine in

Tractatus. j. prime partis

psonā filij dei. quā fecat coniunctio corporoz. **U**nionem pmo et
lido modis p̄sideratū nō est sac̄m. put h̄ loq̄mur de m̄rimo-
nij sac̄o. **T**ercio mō p̄sideratū ē m̄rimoniū sac̄m. et sic fuit in-
stitutū a xpo qm̄ in vtero p̄ginis voluit nr̄am naturā diuine na-
ture vnire in vnitate sui suppositi seu p̄sone. quā vnionē fecat
m̄rimoniuz. **S**icut em̄ in actu m̄rimoniali vir et vxor s̄ duo
in carne vna. sic due nature. s. hūana et diuina s̄ in p̄sona vna
vics in p̄sona filij. **E**t istud sufficiat de institutōe sacramētoz

De efficacia et p̄tute sacramētoz in generali **Ca. ij.**

De efficacia et p̄tute sacramētoz sciendū ē q̄ p̄tus sacra-
mētoz in generali. qz postea dices de p̄tute cuiuslibet in
sp̄ali p̄sistit in duobz. s. in auferēdo culpā et p̄ferēdo gratiam
Om̄ne em̄ sacramētū noue legis nisi sit ober. i. impedimētū ex
pte recipiētis auferit culpā si inuenit eā. et p̄fert vel auget gr̄az
Et p̄ hoc dicit sacramēta noue legis a sacramētis antiq̄ legis
qz sacramēta veteris legis sacramēto circūcisōis excepto q̄
tū erat ex pte opis opati nullā virtutē habebāt q̄tū ad ablu-
tionē culpe et collatōem gr̄e. s. totā p̄tutē et efficaciam habebāt
ex pte opis opantis. **S**acramēta aut noue legis nō solū h̄nt ef-
ficaciā ex pte opis opati. imo etiā ex pte opis opantis **O**pus
operās vocat deuotio suscipiētis sacramētū **O**pus opatum
vocat opus exercitatū circa sacramēta. **S**ic opus opatū in
baptismo est asp̄sio vel imersio aq̄ et platio p̄boz **E**t q̄ sacra-
mēta noue legis q̄tū ē ex pte opis opantis p̄ferūt gr̄am et s̄
cā gr̄e. p̄p̄ d̄finitōez sac̄ri positā a mḡro sniaz. i. iij. li. di. i.
q̄ talē **S**ac̄m̄ ē inuisibil' gr̄e visibil' forma. vt eius similitudinē
gerat et cā existat **U**t autē sit gr̄e cā sine qua nō aut propter
quā indigeret studio maioris p̄sideratōis q̄ p̄tineat ad p̄ns
opusculū. et ideo relinquo **E**t est et alia virtus sacramētoz
noue legis. quia quedam eoz imp̄munt caracterē in suscipiē-
tibus ea sicut baptismus. p̄firmatio. et ordo. **E**t est caracter
quedā potestas sp̄alis p̄ quā suscipiens sacramētū p̄t aliqd
facere vel recipere. quod nō poterat añ **S**icut baptizatus p̄t re-
cipere alia sacramēta ecclie. quod non potest facere non bap-
tizatus **E**t ordinatus potest exercere officij sui ordinis qd
nō p̄t facere nō ordinatus. **E**t confirmatus tenetur audacter

De sacramētis in generali

Sciteri fidē xpī tpe psecutōis fidei. ad qd nō tenet nō pfirmat
tus nisi forte in speciali inquireret de fide. Alia aut sacramē
ta scz eucharistia. extrema vinctio. z matrimoniu nō impmūt
caracterē. z pnt multoties iterari. Sic homo pōt multoties
cōmunicare z multoties cōfiteri. z multoties inungi. z mor
tua vna vpoze cū alia p̄bere. Sed sacramēta q̄ impmūt cara
cterē nō possunt nec debēt iterari. Sic nullus debet bis bap
tizari vel pfirmari. v̄ eodē ordine ordinari. Et est rō. qz virt⁹
eorz sp̄ manet. s. caracter qui est indelibilis. Et istud sufficiat
de virtute z efficacia sacramentorum in generali.

De numero sacramentorum. Ca. iij.

Quantū aut ad numez sacramētoz sciēdū est qz septem
sūt sacra. s. bapuzm⁹. pfirmatio. eucharistia. p̄nia. extre
ma vinctio. ordo. z matrimoniu. Distinctio z sufficiētia horū
sacoz dat a quibusdā doctorib⁹ talis. Sic est in vita corpora
li. sic suo modo dō esse in vita spūali. In vita aut corporali sic
videm⁹ qz pmo generat homo. scdo auget. tercio nutrit. q̄r
to venit ad tantā pfectōz h̄tus qz pōt sibi silez generare. z sic
genus hūanū multiplicat. Et qz sanitas hois pōt impediri p
infirmatē. iō homo indiget medicina duplici. vna p̄ infirmi
tatē. alia p̄ reliq̄as infirmitatis. Et sicut in vita corporali quū
q̄ sunt necessaria. s. generatio. augmētum. nutrimentū. mul
tiplicatio. z medicina. sic in vita spiritali qualis est vita fide
lium viuētū in fide z v̄itate ecclesie sunt quinqz necessaria
scz spūalis generatio q̄ fit in bapuzino p quā homo regenerat
p̄o. Spūale augmētū qd fit in pfirmatiōe in q̄ gratia bap
uzimal auget. Spūale nutrimentū qd dat in eucharistia que
est cib⁹ spūalis aie. Et quia fideles indigēt multiplicari sp̄i
maliter z cc̄paliter. q̄stū ad multiplicatōz spiritalē acci
p̄ sacramētū ordinis. per qd ministri ecclesie multiplicātur
Quātū ad multiplicatōz corporalem accipit sacramētum
matrimoniu. qd ordinat ad multiplicatōz fidelū. Spūalis me
dicina est sacramētū penitētie cōtra spūales infirmitatem q̄
est peccatū. Contra reliq̄as peccatoz est extrema vinctio.
Et sic patet numerus z sufficiētia septem sacramētoz. Et
ista sufficiant de sacramētis in generali.